

Məktəbli
ensiklopediyası

Enerji

Kitab Qanun Nəşriyyatı redaksiya
heyəti tərəfindən çapa hazırlanıb.

ENERJİ

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2024, 32 səh.

Yaş qrupu: 8-12

Ölçü: 165x235 mm

Cild: qalın

Çapa imzalandı: 07.05.2024

Korrektor: Elsevər Muradov

Texniki redaktor: Aydın Səlimli

Mətn dizaynı: Günay Seyidli

Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

İstanbul Copyright Awards-ın qalibi

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

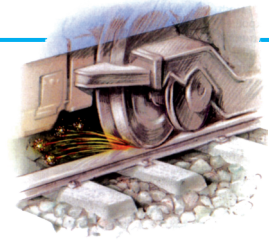
[www.fb.com/Qanunpublishing](https://www.facebook.com/Qanunpublishing)

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-941-8

© Qanun Nəşriyyatı, 2024

Mündəricat

- 4 Enerji nədir?
- 5 Enerjini istehsal etmək olarmı?
- 6 Alovun kəşf edilməsinin əhəmiyyəti nədir?
- 6 Elektrik enerjisini nə üçün istifadə edirlər?
- 7 Elektrik enerjisini haradan alırlar?
- 8 Günəş enerjisindən elektrik enerjisi almaq üçün istifadə etmək olarmı?
- 9 Elektriklə işləyəndə hansı ehtiyat tədbirləri görmək lazımdır?
- 10 Bizə hərəkət etməyə imkan verən həyat enerjisini haradan alırıq?
- 11 İnsan orqanizmi enerjini necə alır?
- 12 Enerji bədənimizə niyə lazımdır?
- 13 Beyin çoxmu enerji tələb edir?
- 13 Ağac yananda isti və işıq necə yaranır?
- 14 Günəş yeri qızdıranda nə baş verir?
- 15 Yağıntılar yer səthini necə dəyişir?
- 16 Günəş öz enerjisini haradan alır?
- 17 Hər şey niyə hərəkət edir?
- 17 Təyyarənin reaktiv mühərriki enerjini haradan alır?
- 18 Avtomobil mühərriki hansı növ enerjiden istifadə edir?
- 19 Hərəkət başqa növ enerjiyə çevrilə bilərmi?
- 20 Təbii yanacaq nədir?
- 21 Nüvə enerjisi nədir?
- 22 Küləyin enerjisindən necə istifadə etməli?
- 23 Günəş enerjisi Yer kürəsinə necə verilir?
- 24 Günəş enerjisini qoruyub saxlamaq olarmı?
- 25 Elektrik enerjisi hansı yolu keçir?
- 26 Elektrik enerjisi ətraf mühitə təsir edirmi?
- 27 Qabarma və çəkilmənin enerjisindən necə istifadə etmək olar?
- 28 Buxarla işləyən istilik sistemi quraşdırılmış evdə istilik necə paylanır?
- 29 Enerji sərfiyyatını azaltmaq olarmı?
- 30 İctimai nəqliyyatın enerjinin qənaət edilməsinə nə aidiyyəti var?
- 32 Elektrik stansiyaları ətraf mühiti necə korlayır?

Enerji nədir?

Bir neçə sözlə enerjinin nə olduğunu izah etmək qeyri-mümkündür. Onun təsirinə baxmaqla nə olduğunu başa düşmək olar. Misallar göstərək: bədənimiz enerjini toplamaq və istifadə etmək qabiliyyətinə malikdir. Əgər belə olmasaydı, biz hərəkət edə, əşyaları yerindən tərpədə, dərslər oxuya, nəfəs ala, fikirləşə və s. işləri bacara bilməzdik, ona görə ki, enerji olmazsa, heç bir canlı hərəkət edib dəyişə bilməz.

Enerji özünü müxtəlif formalarda büruzə verə bilər. İstilik enerjinin formalarından biridir. Çünki o, əşyalarda dəyişiklik edə bilər: buz parçasını əridir, istənilən materialın temperaturunu qaldırır, metalları uzada bilər. Elektrik də enerjinin bir formasıdır. O, istilik və işıq verə bilər, hərəkətə gətirə bilər və s. Başqa enerji növləri də var: işıq enerjisi, kimyəvi enerji, kinetik enerji... Onların hamısı əşyaların halını dəyişə bilər.

Beləliklə, enerjini bizi əhatə edən hər bir şeyin dəyişməsinə səbəb olan bir vasitə kimi tanımaq olar.

Enerjini istehsal etmək olarmı?

İnsan enerjini yarada bilmir, o, enerjini bir şəkildən başqa şəklə çevirə bilir. Heç kim və heç nə – istər canlılar, istərsə də maşınlar yeni enerji yarada və ya Kainatda olan enerjini məhv edə bilməz, ancaq onu dəyişmək və istifadə etmək olar.

Günəş, su və külək çox böyük enerji ehtiyatlarına malikdir, ancaq insan bu enerjini faydalı enerjiyə çevirməsəydi, onda onun heç bir faydası olmazdı. Məsələn, küləyin enerjisini **elektrik enerjisinə** çevirmək olar. Generatorla təmin edilmiş velosipedin pedalının hərəkətindən, yəni **kinetik enerjiden** elektrik enerjisi alınır, elektrik lampası yanır və bizə **ışığı** enerjisini göstərir. Televizor elektrik enerjisini işığa, səsə çevirir və s.

